

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru economi numai 4 cor. pe an

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă cu prețuri foarte moderate.

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

România nu-i „zdrăntoasă“.

În ședința de Mercuri (24 Iul.) a dieței, deputatul Farkashazy vorbind de treburile școlilor din țară, a zis, că în privința învățămîntului ne întrec și unele state zdrăntoase din Balcani, de pildă România.

Dr. Maniu i-a izbit îndată napoi vorba: „România nu e stat din Balcani“! (ci numai cele dela Dunăre în jos).

— Și nu e zdrăntoasă! — a întregit Dr. Al. Vajda!

— Acum încă e sfirticată dar' nu e zdrăntoasă! — a adaus un al treilea, despre care însă nu să știe bine care a fost. Unele foi spun că dep. Brediceanu ar fi făcut adausul.

Iar' foile ungurești sunt foc și pară pentru această vorbă, căci, zic ele, de bună samă Brediceanu ori care a fost, a înțeles sub România sfirticată, toată România din Europa, care e sfirticată în părți sub deosebite domnii, deși ar trebui să formeze o singură Românie mare. Și asta li-a spus-o în însași îngimfata dietă din Pesta.

»Cel-ce prin o astfel de întrerupere în dietă își descopere simțămintele sale ascunse, acela și-a perdut dreptul de a mai protesta contra bănuelii că e iredentist« (doritor de alipire la România!), — zice la acestea, »Buda-pesti Hirlap«.

Insemnăm cu plăcere, că deputații noștri să țin bine și curajos, și zi de zi vorbesc 2—3 înși, toți arătându-și curatul naționalism.

Sașii dușmăindu-ne.

Timuta politică a Sașilor din Ardeal, cari până acum vre-o 15 ani erau și ei naționaliști înflăcărați și duceau luptă pentru neam alături cu celelalte popoare nemaghiare, iar' de-a-tunci s'au dat plecați Pestei, și azi își țin de cea mai mare înțelepciune a să acăța de pulpana politicii maghiare și a înghiți ori-ce ghiolduri ale guvernului, numai să fie suferiți și ei pe-aproape, — această tinută nebărbătească a fost și e adese-ori aspru criticată de foile naționale din Germania.

Sașilor, firește, le cade greu osînda ce o aruncă asupra lor frații lor din Germania-mamă, — și află de bine a să spăla din cînd în cînd înaintea lor, cît prin foi, cît prin trimiși a-nume.

Zilele astea au trimis pe un tinăr medic ce face și politică, ca el să mai iee nișel săpun patentat (de nu chiar »Schicht«) și să mai spele la fotografia ajunsă cam neagră a Sașilor la Berlin. S'a dus strădălnic tinăr Sas la Berlin și a dat de știre, că ține o »conferență« asupra Sașilor și a pofit lumea să vie să-l auză. Și a ținut conferența și grația tinărul de asuda, tot felul de învinuiri asupra — Românilor! Ci-că Sașii fac politică foarte sănătoasă cînd să acăța de pulpana politicii ungurești, căci pentru ei Români sunt primejdia, că Români îi mîncă de vii, nu Ungurii, că în Ardeal nu-'s decît 314.000 de Maghiari, dar' Români sunt de cinci-ori atîta, adecă peste un milion și jumătate, o mare întregă, în mijlocul căreia cei 200.000 de Sași să înecă de-a binele. Că Români să înmulțesc groaz-

nic și să întăresc și în cele economice (în averi), iar' Sașii nu pot da deloc nainte, ci chiar scad și în tot anul cad cîte 1000 de jugăre de pămînt de-al lor în mâinile Românilor. Așadar' pentru ei Români sunt o primejdie, iar' nu Ungurii, cari nu-'s pe-aproape, — și de aceea ei, de cumiți ce-'s, pe Români caută să-'i dușmănească, pe Români să-'i apese, să-'i prigonească pe unde pot și ei, — iar' de Unguri e firesc să se alipească, ca de un fel de tovarăși în »apărarea« contra Românilor.

E atît de găgăuță, atît de netrebnică apărarea asta a micului de glavă Sas, că nici nu trebuie combătută serios. Totuși, pentru a-'i da, indirect, un răspuns, lăsăm să urmeze mai jos părerea sinceră și temeinică a unor fruntași ai vieții românești din Sibiu, apărută din întimplare și poate chiar fără voia lor, în revista științifică literară »Viața Românească« din Iași.

Sfătoșie protăcărească.

Advocatul din Deva Dr. Mihail Leitner să apucă în numărul mai nou al foii sale „Déva és Vidéke“ să deo o dojană dlui Dr. Victor Bontescu pentru-că a cutezat să-'i ridice cuvîntul în congregația cea de paradă, în contra fișpanului celui nou.

Nu că am vrea noi să luăm în apărare pe dl Dr. Bontescu, care numai lipsind din Hațeg nu le-a dat încă răspunsul, pe care aflăm că li-'l pregătește, frumos și dovedit, — ci ca curiosum despre judecata patrioților, dăm un estras din articolul dlui Dr. Leitner.

D-sa zice că pășirea dlui Dr. Bontescu în numele Românilor n'a fost nici după lege, nici potrivită (oportună), nici cuviincioasă. Că pe fișpan guvernul îl denumește, și el, după obiceiul vechiu, depune jurămîntul înaintea congregației, — și cu asta ședința oficială a congregației de fapt e încheiată. Ceea-ce urmează de aci încolo, e numai act de curtuozie față de fișpan, ca o gratulație pretenească că l'a făcut D-zeu așa de mare... Il gratulează un slujbaș și un membru neoficiant al congregației. El poate să fie salutat și gratulat, dar' nu-'i »musai«. A-'l ataca însă atunci, nu-'i iertat, (ca și cum n'ar fi iertat a merge să-'i ții lecție politică la prînzul lui, în casa lui, ori aiurea). Și de aci trage apoi toate încheerile, că pășirea lui Dr. Bontescu a fost fără lege, a fost nepotrivită și necuviincioasă, cu atît mai virtos necuviincioasă, cu cît dl Dr. Bontescu nici n'a mers în haine de paradă, ci în simple haine de toate zilele...

Cine nu întreveđe îndată ața albă cu care e cusută această sfătoșenie protăcărească? (Și cînd zicem protăcărească, nu înțelegeam istețime de avocat, ci lucru slab de slab avocat, de »protăcăr«).

Căci premisa din care porcede e absolut falză. Și ca ea concluziile ei.

E, ceea-ce urmează după depunerea jurămîntului, simplu act de curtuozie? Oare? Oare acel fișpan, care cum a depus jurămîntul, își ține vorbirea de program, oficială, solemnă,

în care declară că el șede în acel scaun din încrederea politică a coaliției și „sunt cu totul credincios sistemului acelui guvern, care tinde spre edificarea statului național maghiar!“ Și în alt loc: „Nu voi suferi nici un fel de năzuințe separatistice“ (în comitat). Aci, firește, înțelege, așa cam găgăuț, pe Români, și mi-te le declară prin vorba asta războiul!

Vine după el un slujbaș al comitatului și-'l cădelnițează preamărindu-'i înțelepciunea politică. Vine și vorbitorul din partea „publicului“ (Maderspach) și-'i votează încredere politică și-'l conjură ca să fie între toate împrejurările ocrotitorul hegenomiei de neam maghiare, și pe oricine, care de alte păreri fiind, ar ataca această hegenomie, pe acela să-'l zbiciuiască cu neîndurare!

Ce-i aceasta de Dr. Leitner? Sun acestea gratulări și pupăciuni de curtuozie, la care membrii Români să fie datori a merge și ei în paradă și să stea cu capu în pămînt, plini de »cuvîntă«?

Ori sunt acestea toate, cele mai cutezante fulgerări politice asupra capului poporului românesc, la cari fiecare Român e dator a răspunde în chip cel puțin asemenea de fulgerător?

Nu, domnilor. Dr. Bontescu n'a făcut nimic nelegal, nimic neoportun, nimic necuviincios, ci și-a împlinit numai cu cinste datorința de membru al congregației, și din inima întregului popor român din comitat a vorbit!

Trăiască Dr. Bontescu!

Cine potoape pe Sași?

— Un răspuns venit apropos la învinuirea ca Români ar fi înghițind pe Sași și ar fi pricina scăderii lor. —

Profesorul universitar C. Stere din Iași a făcut în Maiu o călătorie în Ardeal, cu gîndul de a cunoaște pe poetul Oct. Goga și în legătură cu el și orașul Sibiu cu ale lui așezăminte.

Ajuns în Sibiu, a întilnit pe mai mulți fruntași ai vieții românești, și vorbind de unele altele, foarte firește au ajuns a vorbi despre concetățenii Sași, în a căror cetate fruntași să afla. Vorba ajunsese la împreună viețuire a Românilor cu Sașii, și profesorul universitar a pus celor din jurul său întrebarea:

— „Cum e a să înțelege că Sașii, un popor pogoritor dintr'un neam așa puternic ca cel german, cu o cultură veche și solidă, care, vădit, a adus acea cultură și prin locurile acestea și a împărtășit-o în parte și popoarelor din jurul său, — astăzi să află într'o netăgăduită decădere (dare napoi)?“

Aci s'au pornit cercetările și s'au deschis inimile, și, ca frați la frate, fruntașii sibieni i-au spus verde credința lor asupra Sașilor, așa de verde, cum poate nicăiri nu să scrie, nici li-să spune în față. Iar' profesorul dela Iași a publicat în revista literară „Viața Rom.“ din Iași impresiile sale din călătoria asta, și printre ele a înșirat și părerile bărbăților români sibieni asupra dării înapoi a Sașilor. Iată părerile acestea,

scăpate în vileag, (le redăm traduse în limbă populară):

— Ingrădirea lor într'o lume îngustă și închisă; goana neînfrînată după foloase numai și numai materiale, mai ales prin specularea stărilor politice, fie și pe prețul bărbăției și cu înjosirea lor față de Unguri; dar' mai cu seamă un egoizm sălbatec (lacomia de a avea toate numai pentru sine!), care i-a împins până la schimosirea simțului moral și la abaterea dela datorințele cele mai firești ale omului, pe urma cărora familiile săsești trăsesc sub stăpînireă pustitoare — și sufletește cele trupește, a vestitului „Zweikindersystem“: toate acestea au făcut, că Sașii din Ardeal să peară de mult, marile însușiri ale neamului german!

„Sau nu e scîrbos de urit ca un Sas, el, a cărui nobilă semînție a dat lumii pe (marii bărbăți): Kant, Goethe Schiller, Lessing, pe Mozart, Beethoven, Wagner, și pe atîți alți fruntași ai gîndirii și ai creațiunii artistice, și care (semînție) a ajuns sub Bismarck și Moltke cea mai temută putere din Europa, — el (Sasul) să fie încă mîndru cînd e luat drept... Ungur, și să facă paradă din naționalismul său maghiar?“

„E (poporul săsesc) un popor bleg și bicisnic, lipsit de vigoare și vrednicie (de bărbăție în purtarea lui), osîndit la aceea ca să deo napoi, și la perire. Astăzi ei sunt mai puțini ca acum 7 veacuri cînd s'au așezat aicea, — iar' gurile lăsate (pe unde per ei) sunt cuprinse de Romanii noștri, cari stau mai presus de ei nu numai prin vînjoșia trupească, ci și prin taria morală sufletească, prin energie (hotărîre), și prin simțul de mîndrie națională, — ba luați în seamă ca multime, chiar prin cultură satele lor nu să pot asemăna în privința asta cu satele noastre!“

— Cum? Doar' Sașii să români-zează? — a întrebat aci profesorul dela Iași.

— Nu!-s'a răspuns, dar' să sting! Uitați-vă chiar la înfățișarea lor. De cele mai multe ori sunt slabi, lipsiți de vlagă și diformi. — Sunt sate vechi săsești în care numărul de locuitori scăzînd, rămîne numai preotul și dascălul, că bisericile și școlile avînd averi destule, ei n'au lipsă de poporen, apoi murind și popa, dascălul îmbătrînit închide biserica și duce cheile la consistorul din Sibiu, iar' biserica în care de veacuri s'au închinat rînduri de credincioși, cade cu încetul în ruini, iar' pămînturile de mult să află în mâinile Românilor.“

Așa povestiră, sincer și obiectiv, fruntașii români sibieni, iar' scriindu-le acestea profesorul dela Iași spune:

„În urmă am văzut însumi cîteva din aceste biserică părăsite, cu tenciuiala (vacăleala) de mult căzută, cu părății crăpați, cu gauri negre căscate, în loc de ferestri și uși, cu acoperișurile ruginite prin cari străbat razele soarelui, luminînd în pete aurii buruienile crescute în altar“...

Am reproduc aceste păreri ale unor bărbăți învățați români, asupra Sașilor, — căci chiar acum un sfătos dintre ei, s'a pus să țină tocmai în Berlin o conferență asupra Sașilor și să spună acolo, că pe ei Români îi potoapă! Ba îi potoape zău vina proprie, că Români nici nu visează să ridice un deget mic asupra lor. Numai învinuiri gratuite (și stupide) sunt acelea ce le aruncă ei asupra noastră. Căci dacă ei nu să sporesc ci să sting, e o răzbunare și o pedeapsă a legilor firii, dar' nu a răutății noastre de împreună viețuitori cu dînșii.

Din dietă

Desbaterea asupra Răspunsului.

— Ședința dela 6 Iulie n. —

La cunoscutul plan de Răspuns ce să se înainteze Coroanei, — au mai luat parte, afară ce cei înșirați deja de noi, și ceilalți deputați naționaliști aproape toți:

Dep. Dr. A. Novac a zis că ținta politicii naționalităților e, să asigure o viețuire cinstită popoarelor lor, căci a trecut timpul cînd o națiune sub scutul domniei de rassă (de un singur neam) s'a putut ridica la putere economică. Face răspunzători naintea lumii și alui Dzeu pe conducătorii țării pentru toate cite le îndură poporul român în această țară, și le arată că toate relele ce să fac cu el, să spun că să fac în numele Ungurilor! Dar' poporul românesc e neîntrecut în iubirea de țară, de vitejie, de bună rînduială, — deci de unde vine vine atîta neîncredere la Maghiari față de acest popor? Viitorul bun al țării îl vede în cele cuprinse în planul de Răspuns al deputaților nemaghiari, pe acela îl primește!

— Ședința dela 9 Iulie. —

Dep. Dr. Al. Vajda-V. spune că trebuie să iee de nou cuvîntul, pentru-că vede ce rău înțeleg deputații maghiari lupta Românilor. Eu vreau să vă încredințez despre dreptatea luptei noastre, și să vă silesc să vă obișniți mai mult și mai serios cu chestia naționalităților, căci dv. umblați foarte flustrăți cu această treabă însemnată a țării. Ne scoateți vină că ne-am pus aici ca partid în dietă pe temeiu național. Dar' avem drept la asta, că suntem aici trimiși neamurilor nemaghiare, și acesse neamuri trăsesc în țară și numai DV. pe hîrtie ziceți că ele nu-'s aici. Dar' am avea drept să ne punem pe temeiu acesta chiar și cînd n'ar fi naționalitățile, care în faptă sunt mai multe ca Ungurii cei de viță! (Zbierete între kossuthiști, că — nu-'i drept!)

Somogyi: Vorbește numai ce-i drept!

Dr. Vajda. Numai ce-i drept; doar' numărătorea făcută de stat dovedește că așa e! — Nu ne cunoașteți programul, de aceea nu ne cunoașteți ca partid? Destul de trist, cînd un ministru al Ungariei spune că nu cunoaște programele publice ale popoarelor din țara sa!

Urmează a declara, că lupta naționalităților nu e îndreptată contra poporului maghiar ci contra mînunchiului de oameni dela frîne, cari vreau să fie atotputernici. — Preoții Români nu ațîță, cum li-să ridică vina, ci își povățuesc cu cinste poporul, unde sunt detori a-l povățui! — În școli înzadar să îmbulește limba maghiară, prin asta numai să prostește poporul! — Vreți să contopiți pe nemaghiari? Dar' uite că n'aveți putere a atrage și contopi nici pe resfrății Iidovi, ce să lipesc de voi și de pielea voastră ca căpușele... Ne veți răpi de tot școalele? Dar' numai după aceea va urma adevărata mișcare îndrîjită națională, căci școlile române (gimnaziile) cresc oameni stîmpărați. Români au societate na-

țională, nu să tem de maghiarizare! De maghiarizare am scăpat și eu!

Markos Gy.: *De ștreang însă să nu scapi!*

Dr. Vajda: Această „dragoste creștinească“ o propovăduiește un pop! (Markos e popă ungurească!) Încă ei vorbesc de furci și ștreang!

Președintele aflând ce a zis Markos lui Vajda, îndrumă pe Markos la ordine, dojenindu-l. Să face zgomot.

Dr. Vajda: Un deputat (maghiar) ne-a pomenit de timpul 1848. Dar să știți că aducerea aminte de numele lui Iancu conducătorul mișcării românești de atunci, este sfântă înainte fiecărui Român!

(Strigăte spre președinte: Îndrumă-l la ordine!)

Președintele: Știu eu care imi e datorința, mă rog nu-mi dați sfaturi!

Dr. Vajda vorbind de încercările ministrului Kossuth de a ademeni pe Românii prin fi scrisse românește (aci nu-i urită limba română pe care altfel o prigonește la cuțit!), — cetește din „Lumina“ lui Kossuth românește... Dar' abia cetește vre-o 4 șire și președintele îl oprește, spunind că aici numai ungurește și croatește e iertat a vorbi.

Ministrul Polonyi: Îl faceluator aminte, că a cita (a ceti cum să scrie colo ori colo, în o carte, în o foaie), e iertat în ori-ce limbă!

Președintele: Numai citează? Atunci poștește a ceti mai departe!

Dr. Vajda le cetește românește articolul cu miere de viespe alui Kossuth și apoi îl zbicuie după potriveală. Se cetește și din Goga:

„Avem un vis nemplinit
„Copil al suferinții,
„De dorul lui ne-au răposat
„Și moșii și părinții.

În urmă să alătură la răspunsul cel înaintat de deputații români.

— Ședința din 10 Iulie. —

Dep. Dr. Aurel Vlad: Vorbesc pe scurt, cum a ajuns țara în starea asta nemulțumitoare.

Nu am de gând să bănuiesc, dar' trebuie să spun, că mâna majorității (kossuthiștilor) este legată, majoritatea asta nici nu poate vorbi, nu poate simți, decum face ceva! Că-i legată! (Mișcare în stînga). Vorbitorul principal 48-ist în această discuție a spus, că rar am trăit în așa vremuri, cînd am putut vorbi, dupa-cum simțiam! Starea asta politică a fost adusă de cearta care înainte cu un an și jumătate a izbucnit între majoritate și Coroană. Această ceartă a ajuns o chestie de putere, și majoritatea nu și-a dat seamă, dacă are și puteri, pentru a învinge. Nainte cu un an și jumătate, cînd această ceartă nu era încă atât de ascuțită, majorității nu odată i-s-a îmbiat primirea guvernului. N'a voit. Ci a înfierat pe toți aceea de nepatrioți, cari au îndrăznit să viseze despre așa ceva, și să propună asemenea lucru: părăsirea cererilor „naționale“ de maghiarizare a armatei.

În adresa noastră din Dieta trecută am arătat că alt chip de scăpare din criza parlamentară, afară de introducerea votului universal, nu este! Noi am arătat deci singurul mod de dezlegare, pe care DVoastră atunci nu l'ați primit, iar' în urmă, vrînd-nevrînd, l'ați primit. Aceasta dovedește, că venirea la guvern a coaliției nu are bază morală. (Mișcare). Căci dacă a intrat în luptă pentru a jungerea unor lucruri, și din luptă nu a eșit învingătoare, atunci urmarea naturală ar fi fost, să se dea la o parte, să nu primească guvern cu un astfel de program, pe care mai înainte l'a hulit!

Cu toate acestea eu recunosc de îndreptățită venirea la guvern a majorității, din acel punct de vedere, că s'a legat a curăți stările putrede din lăuntru. Dar' rolul de până aci al guvernului, cum și proiectul de adresă

al majorității, arată că majoritatea încă n'a învățat destul din întâmplările trecutului! Din adresa majorității lipsește dreptul de întrunire și asociere! Între adresa înaintată de majoritate și aceea înaintată de noi, este deosebire mare. Această deosebire stă în aceea, că până cînd adresa Dvoastră pornește dela ideea „statului național“ a noastră are ca bază ideea *statului de drept*.

Această deosebire în adresa noastră să lămurește, cînd să zice, că în interesul asigurării viitorului Ungariei, trebuie întemeiat statul de drept, fără privire la aceea, dacă este în favorul tuturor cetățenilor, ori numai al citorva.

Mai încolo a forfecat aspru pe Bánffy, cel-ce dă cu pumnul și așa crede că să face politica, care să întărească un stat ca al nostru.

„Tocmai noi ne silim a face din țara asta un raiu, în care fiecine să se simtească bine, ca să nu fugă din ea 2—300 mii de oameni an de an, că de-ar fi țara asta raiu și nu i ad, apoi n'ar părăsi-o an de an cite 300 mii de oameni, fără deosebire de neam“.

Respinge adresa guvernului, și primește pe a clubului naționalist.

Dep. Dr. Iuliu Maniu: Dep. Bánffy a spus că popoarele nemaghiare n'au drept la năzuința culturale și el afară de cea maghiară, altă cultură nu vrea să cunoască, — iar' în o carte a lui a cerut ca Sașii din Ungaria să se maghiarizeze, pentru a face prin asta o bună slujbă fraților lor din Germania, — un astfel de „bărbat de stat“ nu-i vrednic să stai cu el de vorbă în politică!

Declară că să știe însufleți nu numai de drepturile națiunii sale, ci și de a altor popoare, dorind, pe cale dreaptă fericirea, tuturor, — și află de nemorală politica strivitoare alui Bánffy, cel care singur spune, că până era ministru nu cuteza să-și mărturisească aceste păreri politice (șuchiate).

Sunt incredințat că toți aici doresc înaintarea fericirii țării, dar' sunt ferurite căile ce duc spre asta. Calea pe care o vrea Bánffy și soții, e cea a călcării dreptului, — iar' cea pe care purcedem noi și pe care vă rugăm să purcedei și DVoastră, e calea dreptății și deschiderea drumului spre desvoltarea liberă a puterilor firești a popoarelor.

Vorbitorul lămurește apoi dreptul formării de partide urmărind ideile politice, și dovedește îndreptățirea la viață a partidului naționalist din dietă. Vă place să ne aduceți înainte Germania, care prigonește și ea pe naționaliștii Poloni, dar' nu pomeniți nimic de aceea, că dieta mare a Germaniei recunoaște clubul politic polon organizat pentru apărarea drepturilor politice a poporului lor. — Arată stările grele din țară care aduc cu sine atâtea greve de muncitorii și spune că ținta luptei naționaliștilor e tocmai apărarea drepturilor omenești și încungiuirea încurcătorilor de tot felul ce vin din nemulțumirea poporului. Căci credința noastră e, că binele multor clase de oameni din țară, nu-s apărare și ocrotite de stăpîniri, precum s'ar cuveni.

Ia în cercetare planul de răspuns al nemaghiarilor, atacat de mameluci ca înfățișînd stările din țară în colori false, și dovedește în chip pipăit contrarul, cum și aceea, cit de loial e planul de răspuns al clubului naționalist.

„Ne aruncați ca vină că nu ne trebuie statul unitar național maghiar. Apoi, on. dietă, după-ce statul unitar național maghiar ar fi pentru noi deopotrivă cu aceea, că noi să ne lăpădăm de cultura noastră, de limba noastră și de desvoltarea noastră națională, declar,

și toți Românii, Sîrbii și Slovaci de bine vor zice cu mine, că nu ne vom împăca nici-odată cu statul național maghiar așa închipuit, și nu-i vom fi nici-odată credincioși aceluia! (Mare mișcare și zgomot).

Olay L. strigă: Atunci cărați-vă din țară! Mergeți în România!

Dr. Maniu: Nici cînd nu ne vom pleca înaintea acestei idei de stat maghiar, căci aceasta ar însemna perrirea noastră! Și datorința fiecărui popor este, să se apere pe sine și naționalitatea sa!

Și așa mai departe, plin de bărbăție și cu dovezi tari îi combate, amintindu-le și aceea că creșterii ce-i plătește dsa și tot poporul român în dări către stat, nu să împart cu dreptate pentru ajutorarea trebuințelor culturale și economice a tuturor!

Vorbește de năzuința guvernelor de a contopi biserica greco-catolică română în cercul și sub puterea autonomiei catolice papistașe (aflătoare cu frinele în mâni maghiare), prin ce să calcă dreptul de biserică de sine stătătoare, pe care l'a dat acestei biserici Papa prin bula „Ecclesiam Christi“. Preotimea acestei biserici e umilită prin felul cum i-să împarte așa zisul ajutor de stat!

Toate acestea și multe altele îl fac să nu primească planul de răspuns al guvernului, care de a tari gînduri e povățuit.

— Ședința din 14 Iulie. —

Dr. Nicolae Oncu, a luat cuvîntul ca întiiul vorbitor în această zi la Răspuns, și vorbind d-sa foarte frumos, a și fost ascultat cu deosebire luare aminte din partea dietei, poate și pentru graiul clasic maghiar ce vorbește. Impută guvernului și partidelor din parlament că nu recunosc partidul naționalist ca atare. Cu toată nesocotirea din partea Dietei maghiare însă, partidul naționalităților va merge pe calea sa neșovăit, și fără să-i pese de nesocoteala guvernului!

Cu drept cuvînt s'ar fi așteptat, zice, dela guvern, să se pună pe temeiul egalității de drept, îndeplinind toate legile din vigoare, prin urmare și legea de naționalitate. În privința asta însă guvernul a călcat în urma guvernelor de mai înainte, făcînd o politică șovinistă la fel. Amintește de nelegiuitele porunci (ordinațiuni) ale guvernelor, cari împiedecă dreptul de întrunire și însoțire. Această politică a guvernului nu este politică „națională“, ci politică *despoierei de drepturi*, care în sinul populațiunii nu duce alta, decît a mărăciunii! De aceea față de acest guvern nu poate avea încredere, prin urmare nu poate vota planul lui de răspuns către Coroană.

Budgetul justiției.

— Șed. dela 18 Iulie. —

Trecîndu-să peste Răspunsul de trimis Coroanei și primindu-să cel înjghebat de oamenii stăpînirii, — s'a adus înainte spre primire budgetul ministeriului justiției (judecătorilor) din țară. Au luat cuvînt la acest budget doi deputați români, dnii Dr. St. C. Pop și Dr. A. Vlad, arătînd nemulțumirea nemaghiarilor cu felul cum e întocmită facerea dreptății prin judecătorii țării.

Dep. Dr. St. C. Pop impută guvernului că în țînăturile românești nu pune judecători români, ci să trimit printre Români judecători de prin Seghedin, Solnoc, Dobrișin. Pe cînd de s'ar pune judecători români, n'ar fi lipsă să se țină cu bani grei talmaci pe lingă fiecare judecător, care îi spune județului ce vrea el, din ce a zis omul cu năcazul!, și nu s'ar risipi banii cu acei talmaci!

Dep. Dr. A. Vlad arată cu date statistice, nerînduiala ce s'a făcut la

judecătorii prin legea despre „procedura sumară“ care nu răspunde bine scopului pentru care s'a adus. Critizează felul ușuratic cum să numesc persoane la instanțe la cari n'ar fi chemate, și peste tot întocmirea de azi a mașinării judecătorești. Spune că mai ales atunci cînd știu că dela ele în sus nu mai este apelație, apoi tribunalele purced cu o ușurință neierată, aducînd judecățile înainte de vreme, numai ca să isprăvească iute, așa că în aceste feluri judecăți a lor (cari nu mai pot fi apelate) în jumătate nu te poți încrede că-s drepte! Cere îndreptarea acestor lucruri răsturnate.

Budgetul internelor.

— Șed. din 19 Iulie. —

Fiind la rînd desbaterea asupra budgetului cheltuelilor ce le cere ministerul treburilor din lăuntru ale statului, cel care ocîrmuește paza din lăuntru, conduce alegerile și numește slujbașii și-i învață minte ori mișelie, — au vorbit la acest budget trei deputați români:

Dep. Dr. St. C. Pop, arată că e o plagă pe buna ocîrmuire a țării, în comitate și comune, aceea, că o parte de membri la congregație ori la sfatul comunal, intră acolo ca „viriliști“ (fiind-că plătesc dare multă, deci is bogăți) apoi ori îi vrea obște satului ori a comitatului, ori ba. Și au vot ca și cei alesi de locuitori, a căror soarte e a să hotări în acele sfaturi. Cere să se șteargă dreptul acesta, prin care ori-ce om slab, urgisit poate de toată lumea, intră și el în sfat, cu vot, și poate hotări! Asemenea roagă pe guvern sa respecte dreptul de adunări publice și de însoțire și să-l lărgească și să-l întărească. Numai atunci, cînd ar face aceste lucruri și ar retrage multele porunceli (ordinațiuni) nelegiuite, ar avea drept la banii ce-i cere prin budget și numai atunci i-ar vota și Românii acei bani. Altfel nu votează budgetul.

Dep. Dr. Al. Vajda-Voevod critizează budgetul care pentru toate are bani destui, numai pentru mai buna pază a sănătății poporului, nu are. Că încă și acum să cer cu 1 milion și 700 de mii de coroane mai mult ca anul trecut pentru trăbuințele din lăuntru ale țării, (de care să țîn și trebile spitalelor și a îngrijirii de măsuri contra boalelor), dar' pentru năcazurile sănătății poporului tot nu să ajung. Pentru părăsirea cailor și a vermilor de mătasă, să găsească milioane de cheltuit, dar' pentru o apărare mai cu cap contra boalei grele ce bintue în popor, nu-i nici o grijă! Nu-i votează budgetul!

Dep. Dr. A. Vlad arată ce nedrept de mare e puterea fișpanilor cari la alegere pun în candidație numai pe cine ei vreau, că așa-i răsucită legea în folosul lor. Asta e o primejdie pentru bunul mers al lucrurilor cu slujbașii în țară. Arată cit de volnici sunt slujbașii față de popor, că oprese și pe deputați a ținea vorbiri la popor. Nici îngăduință pentru petreceri populare nu mai dau fibraele în comunele unde alegătorii au avut curagiul a vota cu deputatul național. Și stăpînul acestor slujbași, ministrul de interne, care cere să i-să voteze budgetul cu care stă aci înainte, nu are nici un cuvînt de înfrinare a acestor slujbași volnici! Nu-i poate vota budgetul.

— Ședința dela 20 Iulie. —

Dep. Cor. Brediceanu vorbește (tot la budgetul de interne) cerînd că fișpanii să nu mai fie puși în fruntea comitatelor, ci banii cheltuiți cu ei să se cruțe, că însuși ministrul a recunoscut că slujbele lor sunt de prisos și îi țîn numai cam de firea nemaghiarilor. Vorbind de lucrurile din comitatul Caraș-Severinului, spune că nici pe timpul guvernului absolutist

alui Bach (după 48) nu s'a văzut o adunătură nepotrivită de fișpani și slujbași, ca acum! Trimit oameni cari nu aduc nici o cinste ideii de stat. Au avut odată aci fișpan pe unul ce era nepot unui ministru, și totuși a ajuns — în temniță! Ce lipsă-i de aceste figuri, cînd și fără ele administrația merge?!

Dep. Dr. I. Suciuc atrage luarea aminte a guvernului, că prin cheltuelile ce cere să i-le voteze dieta, nu e pusă grijă pe cele mai mari lipse a poporului, cum e: ajutorarea lui la *prăsierea animalelor*, la aducerea în rînduială a *izlazurilor* și peste tot la îmbunătățire sortii bietului popor economic.

Atunci ar fi budgetul acesta primit cu bine de toți, cînd de astfel de trebuințe ar ținea samă în linia întie! Arată volnicia ce să face cu colonizările. Să cumpără moșii ori să parcelează din a statului și să împart între popor, — dar' numai Unguri ajung la ele! Asta nu-i cu cale. Pentru acestea nu-i poate vota budgetul.

Dep. Dr. Al. Vajda arată de cîte boale suferă agricultura spre paguba proprietarilor. Scoate la iveală deosebirea nedreaptă dintre proprietarii cei mari de pămînt și dintre cei mici. Bogătanii își dau pămînturile în arîndă la oameni fără suflet, cari apoi sug tot sîngele bietului popor ce trebuie să meargă la ei ca lucrători! De groaza asta fug ațîța la America. Cere parcelarea moșilor statului și împărțirea lor, pe lingă plătire ușoară, la poporul sărac. Unde nu are, statul să cumpere de cele ce vin la vînzare și să le împartă cu ușurări poporului sărac. Numai atunci ar fi bună politica acestui ministeriu de interne și i-ar vota și dsa budgetul.

Incheindu-să vorbirile, s'a pus la vot și tabăra de mameluci a primit — ca și pe celelalte, — și pe acest budget, bun rău, cum e.

(Din vorbirile mai nouă, din săptămîna asta, vom da, tot așa, părți alese, și *traduse pe limba poporului*, pe *graiul tuturor*, ca să fie ușor pricepute de ori-care cetitor economic, — în numărul viitor).

Știri politice

Din Rusia.

Dieta rusească (duma) risipită. — Ferbere mare în țară. — Primejdia războiului tot mai amenințătoare. — Vestii despre trimiterea de armate din Germania și Austro-Ungaria în Rusia! —

Săptămîna asta a adus știri uimitoare din Rusia. Țarul s'a hotărît și a risipit duma, cea care prea cerea toate pentru asupritul popor. Asta a aprins toate inimile mulțimii. Revoluționarii au țînut mai multe întruniri, în care au hotărît începerea focului. — În Petersburg toate trupele stau gata sub arme. La palat paza e întărită foarte. Prin oraș trei divizii de armată, împărțite în patrulare, cercetează, intră prin case, să vadă nu dau de cuiburi de revoluționari. Pe țermul riului Neva ce împrejmue Petersburgul, s'au pus șir de tunuri-revolver, spre a apăra orașul de revoluționari cînd ar fi să vie.

S'a descoperit un mare complot (plan de a-l prinde) în contra vieții Țarului. Ci-că diviziile V. VI. VIII. și XII de flotă sunt amestecate în complot. Ele voiau să intre în palatul Țarului, pe Țar să-l iee prins, iar palatul lui să-l zvîrle cu dinamită în aer.

— Două Regimente din Finlanda, au declarat, în ziua risipirii dumei, că nu s'a mai supun poruncilor, — și un batalion de marinari. Amenințător pășesc și trupele din Kronstadt, deși e în apropierea Petersburgului.

— Jafurile și omorurile prin oraș să țîn lanț. Nu mai e nici o stăpînire. Jidanii părăsesc orașele cu miile!

— Deputații risipiți s'au dus în Finlanda și de acolo au dat un apel către poporul rusesc, cerînd ridicarea lui contra domniei volniciei. Miniștrii cei nerăspunzători dietei poporului, (căci așa-s azi) să fie îndepărtați și

alții răspunzători să le iee locul. — Zice că guvernului de acum să nu-i mai dea nimenea dare de soldați!

Țarul a conchemat duma cea nouă pe Martie 1907. Deputații risipiți zic că dieta nu-i iertată să fie împinsă până atunci, poporul prea ar suferi dela tirani în acest timp fără dieta ocrotitoare a lui.

— Să vorbește că deputații ruși, intruniți în Finlanda, ar fi hotărât de tronarea Țarului, conchেমarea unei diete naționale care să numească ea ministri noi, iubiți de popor!

— Francezii sunt tare cuprinși de spaimă, căci ei au o grămadă de bani împrumutați Rusiei, iar zguduirile acesteia o vor duce la ruină și la neputință de plată și ei vor perde nespus de mult.

— În Petersburg, din pricina tulburărilor trupelor de gardă, s'a publicat dreptul stator (dreptul de a judeca ori-ce faptă ori crimă, ca în timp de război: un judecător militar te ascultă, face judecata scurtă și de regulă dă glonț!). Judecătoria statoră militară a trimis deja la glonț pe doi ofițeri.

— Să vorbește și de aceea, că Țarul, pentru a pune capăt revoluției, va cere ajutor de arme dela vecina Germania, ba și dela Austro-Ungaria, cari, la lipsă, ar străbate în Rusia cu mai multe corpuri de armată spre a înfrînge revoluția. Ci-că între Țar și împăratul Germaniei ar fi deja statorit acest lucru.

NOUTĂȚI

Inchiderea dietei. Azi, Vineri, ori mâne, dieta sfârșește desbaterea lucrurilor ce i-au fost mai de lipsă: bugete și drept de cheltui (îndemnzare ediția a doua) și apoi își ia vacanța și nu să va mai intrni până în 15 Octobere.

Zah. Bârsan la Orăștie.

Artistul Zaharie Bârsan, atit de bine apreciat pentru puternicul său joc dramatic, făcînd un turneu prin Ardeal și dînd reprezentații teatrale prin cari să pregătească publicul a îndrăgi teatrul român, care să nădăjduim că va fi înființat ca mâne și pentru noi Români pin aceste țări, — anunță că va da Joi, la Sf. Ilie, o reprezentație teatrală la Orăștie.

In aceea zi avem la Orăștie adunarea gen. a Despărțămîntului Asociațiunii, și adunarea gen. a Reuniunii Economice, — iar după ele, ca o fericită împreunare a muncii cu distracția, sara va avea loc în sala dela „Transsylvania“:

Serata teatrală

dată de dl Z. Bârsan, cu concursul dsoarei Olimpia Brașoveanu și a dlui N. Băilă, elevi ai conservatorului din București. Să va juca:

1. „Frații“, dămă într'un act de Herman Bang. Va urma:

2. O declamațiune, (dl Bârsan). Cei-ce n'au auzit pe dl Bârsan declamînd, vor rămînea izbiți de puterea artistică ce știe depune în declamațiune, mai ales în cele tragice, cu cari produce adevărat cutrămur în inimile ascultătorilor. Și

3. „Furtună Casnică“, comedie într'un act de Paul Ferieu.

Locurile: Fotoliu: cor. 2-50; loc I. cor. 2; loc II. cor. 1-80; loc III. cor. 1-50. De stat: 1 cor.; galerie 50 bani, — loge 10 cor.

Rugăm stăruitor onoratul public din loc și jur să iee parte la această reprezentație predată de artiști bine instruiți, cari procură publicului adevărată înălțare sufletească.

Camăta să nu fie mai mare de 8 la sută. În ședința de Luni (23 Iul.), a dietei, dl Dr. Teodor Mihali a înaintat o propunere, prin care voia să vie în ajutorul poporului: că să înceteze hatîrurile (favorurile) ce să fac pe trenuri, atit la mersul persoanelor, cit și trimiterea de mărfuri, la

anumiți oameni ce știu umbla după atari ușurări. Să plătească toți într'o formă, prin ce statul va avea venite mai bune și nu trebuie să pue dări pe popor; — să urce, dacă-i lipsă plata mersului pe trenuri, (că pe trenuri umbli bogătanii de regulă), spre a putea lua alte aruncuri de pe umerii poporului, — și în urmă, să nu să lase voe băncilor a mai lua dela datoriși sub nici un titlu mai mult ca 8 la sută camete.

Kossuth, ministrul de comerț și comunicație, s'a împotrivit la aceste cereri la toate, și a cerut respingerea lor, — dieta a și respins pe cea dinții și a doua, dar, spre uimirea lui Kossuth și Wekerle, propunerea a treia, că băncile să nu poată lua în viitor mai mult de 8% dela datoriși, — pe asta a primit'o dieta!

La timpul său va trebui să se pună în lucrare această hotărîre nouă.

Rugăm pe toți binevoitorii Asociațiunii și a Reuniunii Economice din Orăștie, din loc și jur, să iee parte voi viitoare la adunările acestor corporațiuni, după prins la orele 3, în biserica gr-or. din loc, unde va fi și o prelegere economică cu skiopticonul. Vor prelege dnii Vas. C. Osvadă și C. Baicu.

Logodnă. Dl Dr. Cornel David, medic în Orăștie, și dsoara Aurora Balta, fiica dlui preot din Beregseu, în Bănat, fidațați.

Felicitam pe tinerii miri!

Cununie. Dl Ioan Rob, comerciant în Orăștie, își sârbează cununia cu dsoara Lucreția Belei, la 5 August n., în biserica gr-or. din Orăștie.

Dorim toată fericirea!

Regele Carol al României era în timpul din urmă tot cam bolnav. Ba în primăvară oamenii începuseră să aibă griji de sănătatea Lui. — Acum să vestește că sănătatea îi merge spre tot mai bine, așa că e deplin multumitoare la vîrstă Maestății Sale.

Tinerimea studioasă din Săliște își va ținea obișnuita petrecere de vară Joi, în ziua de Sf. Ilie. (20 Iulie v.) 1906. Inceputul la 1 oră d. a. Locul petrecerei: „Netedul“. Petrecerea să va continua sara în sala festivă a școalei. La caz de timp nefavorabil, să va începe sara la 8 ore în sala școalei. Venitul curat să va adauge la „Fondul pentru ajutorarea studenților săraci din Săliște“. In vîtări speciale nu să fac.

Comitetul arangiator.

„Foia Interesantă“ urmează a aduce chipurile deputaților noștri naționali. În numărul acesta are pe dnii Dr. T. Mihali, președintele clubului nostru din dietă și pe Vas. Dămbian, popularul deputat al Zarandului. Incolo un chip al orașului Sanfrancisco înainte de pustirea prin cutrămurul din April, și chipul interesantei garde de soldați negri a Sultanului de Maroc. Nuvele, poezii, povețe, — toate morale si cu tendință morală. În numeri viitori va da și pe ceilalți deputați, a căror clișee le are deja gata.

Nenorociri cu automobilul. Duminecă în 22 Iul. o familie franceză trecea prin Pojon cu automobilul (trăsură minată cu putere de benzin). Era familia Avec din Elveția, venită în excursie prin Austria și până în Ungaria. Voia să meargă spre un sat vecin. În drum iaca o păreche de cai să speriară de mașină. Mașinistul ca să-i încingure dă într'o parte, dar' să duse cu trăsura în stîlpul de piatră care arăta chilometrul în marginea drumului. Indată căzură toți volomoc din automobil: Mașinistul și-a rupt un picior, fata lui Avec și-a frînt o mână și acum sunt în spitalul din Pojon spre vindecare.

Mai tristă e însă istoria altor trei ființe ce plecaseră tot în acea Duminecă, pe Prater, în Viena, la plimbare cu primejioasa trăsura. Mașinistul de automobile Eugen Sandos, a pofțit să vie cu el la plimbare, pe fata de 16 ani a gazdei unde ședea, și pe sora ei, Ana și Luipolda. Pe „Prater“, unde să plimbă lume multă, automobilul, scăpat din cîrmă, s'a dus

oblu spre un arbore mare. Așa s'a izbit de el, că toată mașina s'a stricată, iar' cei din ea au fost izbiți de pom în chip nenorocit de tot: Mașinistul a mers cu capu'n arbore și îndată și-a zdrobit căpățina și a rămas mort pe loc, fata mai mare Ana a suferit tot aceea spargere de căpățină, care a omorîto, iar' sora ei mai mică și-a frînt fluierul piciorului.

Fispan pentru Caraș-Severin (la Lugoj) va fi numit — precum spun mai nou foile guvernului, — Carol Fialka vicșpanul de până acum. Să adusesse în combinație și numele lui Burdia dela Caransebeș, dar' s'a dovedit a fi vorbă goală.

Cununie. Dl Liviu Dumitreanu, teol. abs. din Murăș-Sintimbru, își va sârba cununia cu dsoara Elena Crișan din Șard, la 29 Iul. n. în bis. gr-cat. din Sintimbru.

Tinerimea română din Turda și împrejurime, invită la petrecerea de vară ce să va arangia Duminecă în 5 August st. n. 1906, în sala hotelului „Europa“ din Turda.

Nouă bancă românească, în Buteni. O veche dorință a poporului românesc din părțile răsăritene a comitatului Arad e pe cale de a să implini. Fruntașii din acele părți intruniți în 20 Iulie n. în conferință, au hotărît înființarea unui institut de credit și economii, societate pe acțiuni, sub numirea „Butințeană“ cu sediul în opidul Buteni.

Capitalul social s'a staverit în suma de 100.000 cor., împărțită pe 1000 acțiuni a 100 cor. Prospectele și coalele de semnare sunt deja trimise în felurite părți pentru subscrierea de acțiuni. Cei-ce voesc a subscrie acțiuni la acest institut o pot face și de-a dreptul, înștiințîndu-să la dl Dr. Aurel Grozda, avocat, Butyîn (Arad m.)

Concert și tablouri vii arangiază în Hunedoara la 29 Iulie n., în sala hotelului „Hunyadi-Vár“. Venitul curat e destinat pentru scopuri filantropice. După concert și tablouri, — joc.

Socialiștii amenință. Dumineca trecută a fost în Budapesta mare adunare de socialiști. Socialiștii vîd în acest guvern, un guvern al tragerilor pe sfoară, suat foarte nemulțumii cu el și nu cred în cinstea gîndurilor lui. Ei cred, că el vrea să facă mere-pere dreptul de vot universal (dat tuturora). »Dar' de vor incurca-o cu votul universal și nu l'or da — ziceau vorbitorii socialiști — să știe guvernul că va găsi în fața sa o țară răsturnată și lucrătorimea gata la revoluție! — Căci e o scurtime de vedere groaznică, a crede că în Ungaria nu va fi revoluție, dacă guvernul acesta »național« o duce tot așa înainte!...»

Și altele zdravene spuneau vorbitorii socialiști în fața alor zec-de-ouăzeci de mii de muncitori ce aveau naintea lor.

Cu noi o scot cum o scot domni koșutiști la cale, că suntem mai — tîndale, dar' cu socialiștii vor avea de furcă la sigur.

La Lăpușul-ung. arangiază tinerimea română academică petrecere cu dans, în 2 August n. Venitul destinat în favorul bisericii române gr-cat. de acolo.

Mare grevă în Pesta. Lucrătorii din marile mori, cinci, din Pesta, s'au pus în grevă, (nu vreau să mai între în lucru) până nu să legătuesc stăpînii morilor că nu mai pun morile în lucrare și Dumineca. Că acum, cînd au lucru (și au tot mereu), o parte a lucrătorilor trebuie să lucreze și Dumineca. E drept că le dau plata întreit de mare ca în alte zile, dar' lucrătorii nici așa nu mai vreau, că zic că vreau să aibă și ei macar o zi pe săptămînă pace și odihnă. — Acuma toate 5 morile stau adormite, că n'are cine le pune în zgomotoasa lor lucrare. Stăpînii nu vreau, ci le-au făgăduit nouă mărire de plată, dar' să lucreze cînd e lipsă, muncitorii însă nu vreau să primească — și așa nu să știe cine va ești biruitor.

La Reghinul săsesc e convocată adunarea cercuală a Despărț. Asociațiunii pe 10 August n., în pavilionul din parcul orașului Reghinul săsesc

Programul obișnuit. — Să va ceti o Disertație, de dl Ariton M. Popa, protopop: „Despre chestia muncitorilor“, actuală în Reghin!

Tot atunci, în parcul orașului să arangiază o petrecere de vară, cu scop filantropic, — la care comitetul roagă, foarte corect, pe damele române, să se infățișeze cit să poate în costum național. Toți cetitorii acestor știri, sunt rugați a să socoti de invitați și a lua parte.

Inteligința română din M.-Ludoșiu și jur invită la petrecerea de vară ce să arangiază din privilegiul adunării desp. „Ludoș al Asociațiunii“, în 12 August n., în pavilionul „Császár“. Venitul curat este destinat pentru școala gr-cat. din loc.

Regina Holandiei, frumoasa Vilhelmina, e a treia-oară cu ochii în lacrimi pentru nenorocul cu „bucuria familiară“. A treia oară era să-și fericască țara cu un moștenitor de tron, fie fecior, fie fată, și a treia oară a născut nainte de timp și i-a perit bucuria... E mare supărare în țară, că dacă ea nu va avea moștenitor, apoi trebuie schimbată legea de tron, pentru-că Vilhelmina e cea din urmă mlădiță a familiei domnitoare de pe tron, și ar fi siliți a-și căuta altă familie, ca matcă națională.

Greva dela minele din Zarand, despre care am scris în numărul trecut, ține încă. Intre lucrători și conducătorii băisagurilor nu s'a putut pune pace. Stăpînii spun că 2 săptămîni stau pe loc, dar' pe lucrătorii ce pân' atunci nu intră în lucru, îi socot ca părăsindu-și locul avut și-i șterg și dela drepturile ce și-ar fi cîștigat prin lucrul de până aci.

O deputație de băieși a fost zilele astea la ministri Wekerle și Kossuth, conduși de dl deputat Dr. A. Vajda. Li-s'a făgăduit „bunăvoință“.

Mînte de — principe. Să scrie din München, că principele Ludovic de Bavaria, frate al răposatei noastre împărătese Elisaveta, deci cumnat cu Maestatea Sa Francisc Iosif, a pornit proces de despărțire contra soției sale a doua, pe care a luat'o din iubire. Să desparte pentru a-și putea lua o a treia soție, pe o teatralistă tină și cu ochi afurisiți și cu nuri frumoși, dela teatrul de curte din München! Și amozezatul principe e numai de 75 ani! Cu înția sa soție a trăit dela 1859 până la 1891, — 32 ani. Murindu-i în 1891, a luat de soție pe Antonia Barth, baletistă, care era cu 40 ani mai tină ca el. Acum după 10 ani de... năcaz, o lapadă să-și iee una cu 50 ani mai tină ca el...

Spaima telegrafistilor. În Milwaukee trăește un fabricant de automobile, Grec de viță, care capătă zilnic mulțime de scrisori și telegrame, cari îi cer automobile ori reparări ori întrebări, și pe Grec îl chiamă: Iacob Pappateodorokumunturgetopolos.

Cînd vine cite-o telegramă nouă la Pappateo... și așa mai încolo, — telegrafistii au friguri nu altă, de groaza de a-i scrie cu punctele lor numele lui cel scurtuț. Din ce zureu mașina lor și în vreme de pace, cînd le vine Pappa... etcetera, lovesc în ea de trosnește în măruntele-i ciocănituri, par'că ea ar fi de vină că pe acel domn cu nas ascuțit îl chiamă Pappateodorokumunturgetopolos...

Doi băieți

să primesc ca învățăcei în franzelăria (chiflăria) dlui Petru Moga în Sibiu (Str. Quer No. 1.) Etate dela 16 ani în sus, luați pe 3 ori 2 ani, după învoială. — Condițiile mai amănunțite le dă dl Moga ori administrația foci noastre.

Pentru proprietarii de vii. Corneliu Demeter, apotecar în Orăștie, (apoteca N. Vlad.) are de vînzare „Peronospin“ mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporiei, la stropirea viilor.

Acesta e probat ca cel mai bun, și prin folosință s'a dovedit a fi mai cu folos ca piatra vinătă sau ca alte asemenea mijloace, și e totodată cel mai lesne. E preparatul propriu. Prețul unui

pachet 40 fl. Fiecare pachet e provăzut cu numele Cornel Demeter, și cu instrucție de întrebuintare.

Stropirea cu „Peronospin“ e mai bine dacă să face în zi senină; pe timp noros ori ploios, nu, nici în contra vîntului.

Dar' afară de vii, „Peronospin“-ul să poate folosi cu efect admirabil contra boalei de grum-pene, cum și la stîrpirea omidelor și insectelor stricacioase la pomi: contra păduchilor de trandafiri (la trandafiri să pune fără var), și la desinfectarea cotețelor de galițe. 2—5

Local de prăvălie

cu magazin; locuință cu pivniță și cămară, curte mare și șopru, —

e de închiriat

în Hațeg.

A să adresa la

1—1

Mihail Dugaci.

Din Zarand.

— Să luăm ori să nu luăm dare de intrare dela popor la producțiile pentru el? —

În partea de răsărit a Zarandului sunt o mulțime de comune sămănate pe valea Crișului alb și despre cari lumea română abia are cunoștință, decit poate, că la alegerile pentru dietă, ele totdeauna sunt în frunte luptînd pentru scoaterea biruitoare a steagului național.

În cele următoare nu mă voi ocupa cu lupta lor, ci cu o altă treabă, care la înția privire s'ar părea neînsemnată, dar' dacă o luăm mai cu deamăruntul, nu e așa de neînsemnată.

În 27 Maiu am avut plăcerea de a vedea înțiași dată teatrul în București una din aceste comune.

O mîndră ceată de tineri din comuna Crișior, după ce au dat în mai multe rînduri reprezentații în comuna lor, la invitarea mai multor Bucureșteni au hotărît, să le facă dar' pe voe și să deo o reprezentație și în București.

Nu dorul de a cîștiga ci dorul de a deștepta, i-a călăuzit la București, ceea-ce să vede și de acolo, că venitul curat era destinat pentru sporirea fondului bisericesc gr-or. din București.

Cu multe greutăți au avut a să lupta bravii tineri, precum sunt: lipsa de sală, bină și toate cite sunt de lipsă ca să poți preda o pieză de teatru, dar' mai cu deosebire au avut a da piept cu nepăsarea poporului. Aci să mă opresc!

În comună sunt gr-orientali și gr-catolici. Uniții ziceau: Pentru ce să-i sprijinim pe ei și să le sporim fundația lor, cum au pus să fie venitul numai al bisericii lor și nu și al bisericii noastre, meargă ei, neuniții și deo bani“. Dar' inzadar să trudea părintele Popp și printre ai săi, căci auzeai pe cite unul: „Să dăm bani să mince popa, că n'are destui... Căci trebuie să însănmăm, fondul bis. gr-or. trece peste citeva mii de floreni, ceea-ce deși nu-i mult, dar' în fața țărănilor e o sumă grozavă. Manipulația acestor bani sătenii încă nu o înțeleg deși o aud în tot anul.

Destul că poporul nu să prea îngheșă să între în spațioasa sală făcută din ramuri verzi și așezată în curtea ospătăriei, căci ziceau „ce să intrăm, că auzim și de-afară“ și numai puțini să îndurau de cei 10 cr. să intre.

O greșală din partea arangiatorilor află în aceea, că au pus taxă la public. Să nu uităm că pentru a putea deprinde oamenii noștri cu frumosul, pe care ei încă nu-l cunosc, trebuie să cercăm toate mijloacele ce numai sunt cu putință. În loc de a aduce muzică pe bani mulți din Brad, sătenii s'ar fi mulțumit și cu muzica din comună, un pic cam dură, dar' lor „plăcută“, iar' în loc de a încasa taxă înainte, a ruga, pe cei-ce voesc numai, să solvească după petrecere.

Din banii astfel adunați află mai cu cale a să fi pus bază unei biblioteci sau să se fi abonat citeva foi. Nu zic — bine să fiu înțeles — ca în tot locul și totdeauna, să nu să incaseze taxe, ci numai în astfel de locuri și în atari împrejurări, ca la București. Căci în urma urmelor să va împretin și țărănimea cu frumosul și nu va mai aștepta împinte-

nare, ci va veni la atari petreceri și pe lângă jertfă.

Am aflat de bine a aminti aceștea, căci am înțeles, că și-n alte locuri să fac atari greșeli, cari trebuiesc înlăturate, dacă voim să ajungem la țintă: luminarea neamului.

M'am abătut puțin dela obiect, să revin...

În sală erau cam puțini, și și a-ceștia mai toți străini. Pe podiul ridicat de scinduri începe pieza „Vine vlădica“, comedie de A. Popp. Rolurile au făcut bună impresie publicului care să spori mai tirziu de-a binele. Cum, nu știu?!..

Pieza a fost bine aleasă și e de recomandat și la alte sate.

Au urmat câteva puncte de concert, un solo cântat, și în urmă joc, lumea feciorilor și a fetelor...!

Pe lângă toate pedecile, cari le amintiu, petrecerea a reușit. A fost și ceva venit, care s'a adaus la fondul bisericesc.

Avem nădejde că în anii viitori, tinerii din București ei înșiși — deși în anul acesta numai unul (G. Tiu) s'a alăturat la Criștoreni să — vor sili și vor arangia și ei astfel de petreceri, din cari cu mult mai mult folos au decit ar sta în circimă și ar trosni păharele de masă, injurind cum nu lasă sfinții ș. a. Să iee numai pildă dela Criștoreni, ca apoi și ei să poată da pildă altora.

Vouă tinerilor din Criștior vă zic: bine v'ați purtat! Numai nainte cu Dumnezeu!

Rosoni.

Mulțumită.

Cu ocaziunea petrecerii arangiate la 2/15 Iulie a. c., în Brad în favorul Fondului Meseriașilor români din loc au binevoit a contribui: P. Rimbaș (fam.) 6 cor., Ioan Cutean, com. 5 cor., Dr. I. Papp, adv. 4 cor., Aron Feier (fam.) 4 cor., Sabin Jula, 4 cor., Aurelia Dămian 3 cor.

Alex. Sabo, Vas. Irodenca, G. Miheș, Avisalon Feier, Ilie Omătă, P. Florinca, T. Banciu, Ilie Zerna, G. Furdii, Toma Oțel, P. Cioflica, Toni Laslo, Aron Radu, Militon Giurgiu, Aurel Petroviciu, N. Costea. Dum. Siclovan și G. Popa, măestrii, Stefan Albu familia, I. German, Vasile Boneu, Costică Gheorghiu, N. Pech, Dr. P. Opreșă A. Bogdan, preot și Al. David, cite 2 coroane.

Nic. Cainap, 1 cor. 40 fil., A. Petrovici, 1 cor., N. Klimsincki, R. Boscac, I. Timbuș, I. Bartha, cite 80 fil., N. Szatmáry 1 cor. 40 fil., N. Ripp 3 cor., N. Nyiri 3 cor., N. Opreșil și N. Kreniar, cite 80 fil., Dan Sabin, Costantin Costin, George Jula, Calman Neacșu, Dumitru Luciu, Ioan Faur, Veselie Tirica, Michail Moldovan și Ioan Ghișă, cite 1 coroană, Haltrich familia 3 cor., George Stoian 3 cor., Ódön Komáromi 80 fil., Gerasim Furdii 1 cor. 10 fil., Augustin Onesan 1 cor. 20 fil., George Cain, 1 cor. 40 fil., Filip Tirica 2 cor. 40 fileri.

Suma venitorilor până azi: 114 coroane. De la d. g. spesele 72 cor. 20 fil., rezultă venit curat: 41 cor. 80 fil. On. contribuții li-să exprimă profundă mulțumită. Brad, la 20 Iulie n. 1906. Ioan German, cassar.

*

Dar școlariilor aleși. Cu privilegiul examenului dela școala populară română gr.-or., din Brad (Zarand), dnul Dr. Ioan Papp, avocat în Brad, a binevoit a da ca premii pentru elevii și elevele cu „calcul foarte bun“ suma de 36 coroane, care s'au și împărțit în ziua de 4 Iunie v. a. c., pe lângă alte premii în cărți date din partea bisericii noastre. Binevoitorului dăruitor, să exprimă profundă mulțumită. Brad, la 20 Iulie 1906.

Ioan German, épitrop.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

1905		1906	
25 Iunie	ACTIV	17 Iunie	24 Iunie
68,104.786	{ 48,465.286 Reserva met. Aur 72,842.265 19,639.500 » trate Aur 29,890.000 }	102,912.799	102,732.265
4,176.731	Argint și diverse monete	2,078.841	2,017.533
41,118.056	Portofoliu Român și Strein	68,967.838	65,912.305
23,581.158	{ *)Impr. contra ef. publice 6.422.900 » » » » contcurt. 21,044.761 }	27,087.353	27,467.661
11,999.990	Fonduri publice	11,999.876	11,999.876
14,316.173	Efectele fondului de rezervă	14,896.734	14,896.734
2,943.984	» » » » amortisirea imob. și mat.	2,910.324	2,910.324
5,671.119	Imobili	5,767.518	5,767.518
574.067	Mobilier și Mașini de Imprimerie	602.733	603.207
843.196	Cheltueli de Administrațiune	857.993	889.227
84,538.877	Depozite libere	81,027.957	81,668.582
—	Compturi curinți	—	—
59,273.591	Compturi de valori	19,040.228	22,447.720
317,141.728		338,150.194	339,312.952
	PASIV		
12,000.000	Capital	12,000.000	12,000.000
19,771.835	Fond de rezervă	21,291.642	21,291.642
2,946.244	Fondul amortisirii imobilelor și material	3,158.004	3,158.004
171,266.650	Bilete de Bancă în circulațiune	215,458.160	217,344.910
1,182.890	Dobânzi și beneficii diverse	1,294.014	1,354.490
84,538.877	Depozite de retras	81,027.957	81,668.582
25,435.232	Compturi curente	—	2,495.324
317,141.728		338,150.194	339,312.952
	Scomptul 5%		
	*) Dobânda 5%		

Invățacel de pravălie

care să aibă câteva clase gimnasiale, să cunoască cit de cit limbile folosite aici, și din casă bună, — să primește în pravălia de manufactură a subscri-sului.

Ioan Lăzăroiu
comerciant în ORĂȘTIE.
(Szászváros.)

Casă de vânzare

în Sebeșul-săsesc.

Subscrisul pun în vânzare din mână liberă, casa mea aflătoare în strada „Marenburger G.“ Nr 1.

Informațiuni mai de-aproape a să cere subscri-sului:

Friedrich Scherer

păpucar (Schuhmacher) în Sebeșul-săsesc. (Szászsebes).

Syrup de zmeură „DEMETER“

I. calitate — curat numai din suc de zmeură preparat
1 kilogram costă 1 cor. 20 fil., 1/4 kilogram 40 fil.

Să capătă în:
farmacia Vlad (lingă colegiu).

in Orăștie.

O calfă

și doi învățacei

de pravălie, —

să primesc numai decit în pravălia mixtă a subscri-sului.

Condiție bună și durabilă. Invățacei să aibă vreo 2 clase gimnaziale ori reale.

Cei-ce pe lângă limba română, cunosc și limbile maghiară și germână, ori macar una din ele, — sunt preferiți.

Ioan Rob
comerciant
ORĂȘTIE (Szászváros.)

În pravălia de băcănie, ferărie, porcelan și sticlă a subscri-sului să primește

Un învățacel

care să aibă etatea dela 14 ani în sus. Sunt preferiți tinerii, cari au absolvat clase gimnasiale, reale ori comerciale și posed atit în scriere, cit și în cetire pe lângă limba română și pe cea maghiară și germană.

Cei cari doresc să se ofere la:

Ioan Cutean,
comerciant în Brad
(Hunyadmegye).

Masina noua de saminat,

invențiunea lui Vrhúne

privilegiată, care să poate întrebuinta la tot felul de semințe, pe locuri șesoase, deluroase, sau propoase, le samână la fel, — din cauza vinderii moșiei este de vîndut, cu preț ieftin și condițiuni de plătere favorabile. Tot aci e de vîndut o sanie de săniat, o mașină de tăiat nutrețul, un cuțit de tăiat gireada, claiă de fin.

Informațiuni de administrația foii. 3—3

Sz. 4624—1906 tkvi.

Arverési hirdetményi kivonat.

A szászvárosi kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy az „Ardeleana“ pénzüintézet s társai végrehajthatónak Nimiseszk János végrehajtást szenvedő elleni 176 K stb. tőkekövetelések és jár. iránti végrehajtási ügyében a dévai kir. törvényszék (a szászvárosi kir. járásbíró-ság) területén lévő és Nagy-Denken fekvő, a nagydenki 21 sz. tjkvben A f.

1. rdsz. 49, 50, 54 hrszra	504 K	
2. „	1021	25
3. „	1531	33
4. „	1956	28
5. „	2139	20
7. „	2307	42
8. „	2368	38
13. „	3416	125
14. „	3493	37
17. „	3743	31
19. „	3803	54
20. „	3884	32
21. „	3997	81
23. „	4528	36
24. „	4636/1	35
27. „	4936	08
28. „	5041	26
29. „	5472, 5271	79
31. „	5793	09
35. „	6123	15
36. „	6363	23
37. „	6452	42
38. „	4072/1	07

Caut loc de *

* negot și crismă.

Un Român întreprinzător dorește să afe în o comună potrivită o casă care să aibă dreptul de crismă și de vânzare de alte mărfuri de casă, sau cel puțin puțin să poată căpăta licențe.

Dorește să o iee în arîndă sau sub alte condiții, dacă îi convine poziția. De e de vânzare o cumpără. Dacă pe lângă casă va fi și pămînt lucrător să primește cu plăcere.

Doritorii să se adreseze la redacția foii, care le dă adresa întreprinzătorului. 3—3

kikiáltási árban még pedig a C. 29 a. özv. Nemeseszk Ádámné Ilona javára bekebelezett 1/4-ed részbeni élethosz-gigiani haszonélvezeti jog fentartásá-val ugy azonban, hogy ha az előző tételek kielégítésére szükséges mintegy 1800 kor. ár így el nem éretnek ugyan-azon napon e haszonélvezeti fentar-tása nélkül fognak ez ingatlanok el-adatni, az árverést elrendelte, és hogy a fentebb megjelölt ingatlanok az 1906 évi szeptember hó 18-ik napján d. e. 9 órakor Nagy-Denk község házá-nál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok bécsárának 10%-át kész-pénzben vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42 §-ában jelzett árfolyanmal számi-tott és az 1881. évi november hó 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyiminis-ter rendelet 8 §-ában kijelölt óvadék-képes értékpapirban a kiküldött kezé-hez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről ki-állított szabályszerő elismeryényt át szolgáltatni.

Szászváros, 1906 évi július hó 5-én.

A kir. bjbíróság mint telekkönyvi-hatóság.

Sebestye
kir. aljbíró

Cremaul și săpunul de benzoe mygdale conservează mai bine fața și mâinile!

Preparatele lui Cornel Demeter

să pot căpăta în apoteca
N. VLAD în Orăștie (Szászváros).

Crémă de benzoe mygdale. Cremaul de benzoe mygdale servește pentru conservarea, înfrumșetarea și albirea mânilor și feței, dînd totodată și o fineță deosebită. Delătorează tot felul de necurătenii de pe mână și față, precum: pete, l ubițe, zgrăbunțe, pistenii (miterseri), precum netezește și zbirciturile. Conținutul cremaului acestuia e nesticăcios pentru față și mâni. Prețul 60 fileri.

Săpunul de benzoe mygdale foarte fin săpun și excelent pentru toilette. E prefăcut din mirosuri plăcute de flori. Albește și netezește pielea. Prețul 70 fil.

Prav contra asudatului. Admirabil de bun contra asudatului. Prețul 50 fil.

Prav contra opăritului la copii. Mamelor deosebit e recomandabil a întrebuinta la copiii lor a-cest prav — deoarece-ce împedecă dezvoltarea diferitelor escense și bube, cari să produc prin udul, și asudatul copiilor. Prețul 50 fileri.

! Prav pentru porci, cai și vite !

Prin întrebuintarea pravului acestuia porcii, vitele și caii să îngrasă, capătă poftă de mîncare și vacile dau lapte mult și bun.

Prețul 60 fileri.

Esența contra stelnitelor cu 40 și 80 fileri.

Prav pentru muște, șvabi și ruși cu 10 și 20 fil.

Instrucțiuni pentru prepararea rumului, a diferitelor liqueruri și diferite beuturi!

!!! Thee foarte fină !!!

Alegere mare în perii de dinți, în diferite prețuri.